

REVISTA LITERARĂ

APARE DE DOUË ORÏ PE LUNĂ.

Abonamentul : Pe un an, 20 lei; pe 6 luni, 10 lei; pe 3 luni, 5 lei.

DIRECTOR :
S. T. VELLESCU.

Redactor-Administrator :
TH. M. STOENESCU.

SCRISORILE
ne francate se refuză.

REDACTIA SI ADMINISTRATIA
PASAGIUL ROMÂN, No. 3 BIS.

ABONAMENTELE
se plătesc 'nainte.

CULEGERE DE POESII POPULARE ROMANE

MOŞIŢ-AJUNUL

Crăciunul a fost, din anticitate, sərbătoarea solistiŢiului de iarnă. In modestele-mi «*Incercări critice*» asupra unor credinŢe, datine Ţi moravuri ale poporului român» (1874), am arătat divinităŢile adorate de vechii locuitori ai orientului, precum Ţi festivităŢile greco-latine, practicate cu zgomot Ţi veselie, mai in aceeaŢi epocă a anului.

CreŢtinismul a instituit, in noaptea de 24 spre 25 Decembre, serbarea naŢterii lui Isus Christos, cunoscută sub numele de *Crăciun* Ţi zisă la Italiani *Natale*, la Francesi *Noël*, la Germani *Christnacht*, la Englesi *Christmas*, la Spanioli *Nochē buena*, la Poloni *Wilja*, etc.

In ziua de 24 Decembre, dis-de-dimineaŢă, unii copii de la 10—15 ani, dar mai cu seamă cântăreŢii bisericilor, intră din casă in casă cu icoana ce reprezintă «*NaŢteraa lui Christos*», spre a cânta versetele consacrate de ritul oriental :

NaŢterea ta, Hristoase,
dumnezeul nostru,
răsărit-a lumii
lumina cunoŢtinŢii;
că intru densa aceia,
care slujia stelelor,

de la Stea au învăŢat
să se 'nchine Ţie,
soarelui dreptăŢii,
Ţi să te cunoască pre tine,
răsăritul cel de sus
Doamne, mărire Ţie.

In această «*zi mare*», vrăjitoarele obicei-nuese a prinde lilieci Ţi a'i ingropa intr'un furnicar, pentru ca mai târziu, după ce putrezesc, cu oasele lor să facă «*de urit*» Ţi «*de dragoste*».

In noaptea de 23 spre 24 Decembre, noaptea de ajunul Crăciunului (*kerecunj* *vecer* la Malo-RuŢi, *vigilia nativitatii Domini*), de la miezul nopŢii până la «*ziua albă*» e umblarea copiilor cu «*MoŢi-Ajunul*». Fiă câte unul sau doui, fiă in cete de câte 4 până la 10 Ţi 12, cu-o mică traistă după gât Ţi cu băŢul in mână, intră in curtea fie-cărei familii, urându'i «*bună dimineaŢa*». Datina e să li se dea *colindeŢe* sau *bolindeŢe*, mici colaci de făină, care la țară sunt frământaŢi Ţi coŢŢi de ocaziune chiar in acea noapte, iar la oraŢe covrigi, nuŢi Ţi mere sau pere. Această *colindare* se găseŢte la diferite popoare cu acelaŢi înŢeles : ruseŢte *колядовать*, ceh *koledovati*, litvan *kaledoti* (a culege colindeŢe,

strenas colligere). Colindătorul (*qui strenas colligit*) se zice asemenea : în vechia limbă slavonă **КОЛАДЪНИКЪ**, slovenește *kolednik*, ceh *koledník*, litvan *kaledininkas*(1)

Ast-fel colindă copii toată noaptea. Cei ce nu vor să le dea nimic, le răspund să vină «mai la ziuă», expresiune devenită proverbială și ecuivalinte cam cu ceia-ce oamenii instruiți numesc «calendele grece», adică «nici-odată». În cazul contrar, sunt întrebați cu vorbele «câți sunteți» sau invitați să mai strige o-dată «bună dimineața la moși-Ajun».

Numele de *moși-Ajun* necesitează, paremi-se, două mici explicații.

Cuvântul *ajun* (latinește *jejunium*), ca și verbul *ajunare* (latinește *jejunare*), însemnează a se abține de mâncare și de băutură. Prin estensiune, s'a aplicat și zilei dinnaintea unei mari sărbători, unui praznic, fiind că în acele zile strămoșii noștri din secolii trecuți, ca buni creștini, posteau cu religiozitate, fără să guste ceva, spre a onora sfințenia sărbătorii următoare. Și azi fetele, care vor să aibă noroc la măritiş, obișnuesc să ajuneze toată ziua de 5 Ianuariu, numită «ajunul Bobotezei». Flăcăii și fetele dorm noaptea sub căpătâi cu busuioac dat de popă din pământul cu care botează : aceia, care au să se însoare, sau acelea, care au să se mărite iarna, își ved în vis *ursita* sau *ursitul*, pe viitoarele lor soții sau pe viitorii lor bărbați. Bătrânii și maturii nu dorm nici o clipă, ci stau privind cerul, căci — după a lor convingere — în acea noapte «se deschide cerul» și cine e «bun la Dumnezeu» vede fericirea din cea-l'altă viață. Cât despre ziua de 24 Decembrie, ajunul Crăciunului (*jejunium nativitatis Domini*), ajunarea ei avea două motive : să se facă demni de «a se împărtăși cu sfânta comunicătură», și apoi să mănânce carne mai cu plăcere (în special carne de porc), după un post de atâtea săptămâni.

(1) Ant. Matzenauer, *Cizi Slova ve slovaskych re-
cech*. V. Brně. 1870.

În ceea ce privește epitetul de *moși* (bătrân, unchiași), voi aminti că, după cum ziua de 25 Decembrie a fost personificată, atribuindu-i-se ca sfânt bătrânul Crăciun, moșii Crăciun, Dumnezeu-tatăl (căci astfel rezultă din «Colinde»), în același mod s'a personificat și ziua de 24 Decembrie, ajunul Crăciunului, atribuindu-i-se ca sfânt bătrânul *Ajun*, moșii *Ajun*.

Dați aci toate variantele uzitate în Muntenia, începând cu ale micilor copilași și sfârșind cu parodia flăcăilor, care găsesc cea mai nemerită ocaziune ca să petreacă noaptea, strigând și cântând la fereastra vr'unui cunoscut, dar mai cu seamă acolo, unde știu că se află vr'o fată de măritat. Presupunând că aceia, cărora le urează «bună dimineața», nu vor să se scoale ca să le dea ceva, ei rostesc glumețele amenințări ce se vor ceti mai la vale.

În interesul comparațiunii și pentru înlesnirea de studii ulterioare celor ce ar voi să se ocupe cu etnologia, reproduc pe de o parte vechia colindare elenă, numit $\chi\epsilon\lambda\iota\delta\omicron\nu\zeta\epsilon\iota\nu$ (a cânta rândunica), practică în luna Boedromion (Septembrie) și pe care scriitorul Ateneu o relatează după Teognis din Rodos, atribuind'o lui Cleobul din Lindos, pe d'altă parte cântecul rândunicii de astăzi, pe care copii Grecilor moderni obișnuesc a'l repeta din casă în casă, pe la începutul primăverii, adunați în cete și învărtind în mână o morișcă cu aripe de șită, care închipuește o rândunică. Atât vechiul $\chi\epsilon\lambda\iota\delta\omicron\nu\alpha\sigma\mu\delta\omicron\varsigma$ [rodian, cât și varianta modernă, cântecul rândunicii, au fost traduse de d-l A. I. Odobescu și mai întâiu publicate în *Revista română*, apoi reproduse în prefața menționatelor mele *Incercări critice*.

VARIANTA I.

Bună dimineața
la moși-ajun!

Ne dați
ori nu ne dați?

VARIANTA II.

Bună dimineața
la moși-ajun,
bună dimineața
la moși-Crăciun.
Ne dați, 5
ne dați
ori nu ne dați?
Ne dați,
ne dați
ori nu ne dați? 10

VARIANTA III.

Bună dimineața!
Dați-ne colindeața.
Bună dimineața
la moși-ajun:
dați-ne 5
un colac bun.

PARODIA I.

Bună dimineața
la moși-ajun!
Ne dai
ori nu ne dai?
Dă'mi un covrig 5
că mor de frig;
dă'mi o nucă,
că mă dau cu capul
de ulucă;
dă'mi o pară 10
că mă dau cu capul
de scară;
dă'mi un măr
că mă trag de păr!

PARODIA II.

Bună dimineața
la moși-ajun,
bună dimineața
la moși Crăciun!
Dați-ne câte-un covrig, 5
că tremurăm de frig;
dați-ne câte-o nucă,
că vă dăm de ulucă;
dați-ne câte-un măr,
că vă luăm de păr; 10
dați-ne câte-o pară,
că vă lovim de scară;
dați-ne câte-un șoricel,
că noi nu plecăm d'acici;
dați-ne măcar parale, 15
că luăm ușa'n spinare.
Ne dați, ne dați, ori nu ne dați,
că de noi nu vă scăpați!

«RÎNDINICA» VECHIUȚI ELIN.

Venit-a, venit'rândunica:
cu dânsa, și vremea frumoasă,
cu dânsa, și timpul cel bun.
E albă, curată pe gușă
Și neagră cu totul pe spate. 5
Asvârlă-ne 'n-coace smochine.
din casa ta plină, bogată,
și dă-ne și vin în ulcică
ș'o coșniță plină cu brânză:
dar fiă ș'o pâine de rișcă. 10
și turte cu ouă, tot ado:
primește ori-ce rândunica!
Luăm ceva, ori să ne ducem?
Dar dă-ne, că alt-fel nu mergem,
ba încă luăm cu noi ușa 15
ori polița cea de d'asupra
ori chiar pe nevasta'ți ce șeade
în casă, colo, tocmai sus:
măruntă'ți, și lezne o ducem!
Dar dă-ne cevașlea mai bine 20
și cată vr'un lucru mai mare.
Deschideți, deschideți toți ușa,
căci iat'a venit rândunica
și noi, ia, nu suntem unchiși,
ci suntem copii-copilași. 25

«RÎNDINICA» LA GRECII MODERNI.

Vine, vine rândunica,
vine de pe marea albă:
trece marea și, făcându'și
foișior ca să răsuflă,
șeade 'ntr'ensul și grăește: 5
— Marte, Martie noros,
Februarie plofoș,
Iată... dulcele Aprile
se vestește că'i aproape; 10
pasările ciripesc,
pomișorii înverzesc,
găinele cloncălesc
și cu toatele clocesc:
turmele purced la munte,
lezii sar și pasc din mugur; 15
animale, paseri, oameni
toți se veselesc din suflet
că d'acuma încetează
crivăț, gheață și ninsoare.
Marte, Martie noros, 20
Februarie plofoș,
vine-Aprile cel frumos.
Februarie, ești a-fară,
și tu, Marte, mi-te cară¹.

G. Dem. Theodorescu.

(1). „Apoi sfișesc cu sunetul ce'l facem noi din buze ca să gonim o pisică”.

DIN POVESTILE UNCHIAȘULUI SFĂTOS

SCHIȚĂ DE CĂLĂTORIE

(URMARE)

III.

Aflasem că la Berivoești se află un orb din naștere, care are o ținare deminte, foarte însemnată. Se zicea că știe orînduiala bisericii mai bine de cât un dascăl, cântă în strană, se duce, chemat fiind, pe la mesele unora și altora și spune fel de fel de bazaconi, de unde capătă câte ce-va și cu aceea trăiește.

Am voit să-l văz, ca, dacă s'ar putea, să știu de la dînsul vr'un basmu, vr'o poveste saŭ alt ce-va. Mi s'a spus că e bolnav și d'aceea n'a venit anul acesta la bălciŭ, el carele în toți anii venea.

Mă hotărisem să mă duc eu la dînsul. Când în dimineața de 21 Iulie văz pe gazdă că mi-l aduce.

Am intrat în vorbă cu dînsul. Mi-a spus că se numește Moș Florea orbul, că este de peste 65 de ani, că locuiește în sat la Berivoești pămîntenî, județul Muscel pe lângă Câmpulung. După acestea a început să-mi spue de Alexandru Machedon, de Xantipa filosoful, de Halima. Eŭ l'am oprit.

L'am rugat să-mi spue, dacă știe, ghicitori, basme ori povești d'alea de care se spun pe la șezători.

Din tot ce a putut să-mi povestească în timp de aproape un ceas și jumătate, m'am ales cu o poveste, cu câte-va ghicitori și cu următoarele versuri. L'am rugat să mai vie, mi-a făgăduit, dar nu s'a ținut de cuvînt.

STIHUL BUCHILOR.

- Az** Azi a mea iubită floare,
Garoafă mirositoare,
N'ar fi bine și cu cale
Să facem o 'plimbare?
- Buche** Bine ești împodobită
Ca o garoafă 'nflorită.
- Vide** Věz că ești foarte cu minte
Și 'nțeleaptă la cuvinte;
Că de vrei măi din nainte
Erai om foarte cu minte.
- Glăgol** Grăește-mi vre-un cuvînt
Să mă mai țiu pe pămînt.
- Dobro** Dă-mi mie vr'o bucurie
Să 'mi fie spre veselie.
- Est** Eŭ sunt cel om streinat
De Dumneata depărtat.
- Juvite** Jeluită, puică, tu vei fi,
Dacă nu mă vei iubi.
- Zalo** Zapis ție ți-aș fi dat
De nu te-ai incredințat.
- Zimble** Zi-mi tu ca să viŭ la voi
Să măi vorbim amîndoi.
- Ije** Ismă creată și-o lalea
Iubi-m'ași cu dumneata.
- I** Ispiti't'ai în tot chipul
Și măi cercat cu cuvîntul,
- Caco** Că ești floare asomie
Să-mi fii dragă numai mie.
- Lude** La dumneata, puiculiță,
Aci 'n dos în grădiniță;
De la vale de portiță
Răsări o garofiță.
- Mislete** Măhnită, puică, vei fi
Dacă nu mă vei iubi.
- Naș** Nădăjduind, puică, la tine
Rămăseiŭ ca val, de mine.
- On** O! mijloc, mijloc subțire,
Vrei să mă dai de rușine?
- Pocoï** Pentru tine, puiculiță,
O să mor fără credință.

- Rița** Rēn fuseiū eū rānduit
Cu ast pustiū de iubit.
- Slovo** Să'ți zic floare asomie
Că plăci multora și mie.
- Tferdo** Tu ești a mea mângăere
Dragostea vieții mele.
- Uc** Umblând m'am tot tulburat
De-al tēu dulce sărutat.
- Fita** Focul ce este în mine
Arză rochia de pe tine.
- Her** Hiarele de m'ar mânca
Nu mă las de dumneata.
- Ți** Ține, puică, vin de bea
De la mânășita mea.
- Cerf** Ce te fălești așa tare ?
Că nu ești de vr'un neam mare
- Șea** Și te ții în fandosii
Cum că ești cea mai d'intăi
- Ștea** Ștergeți această mândrie
Nu te-arăta cu prostie;
- Ia** Ia vezi lacrimile mele
Cum se varsă cu durere;
Și se varsă pe obraz
Pentr'un puișor cu haz.
- Ius** Iubitul este cu haz,
Despărțirea cu necaz.
- Iu** Iubita mea m'a lăsat.
De mine s'a depărtat.
Dar eū nu voiū ca s'o uit
Până la al mormint.
- Gea** Gerul, frigul nu mă ține
Până nu dau pe la tine.
- În** În calea ce am venit,
Ah! să nu mă lași lipsit.
- Ipsilon** I psihi mo surioară,
Dorul tēu mă bagă 'n boală,
Sprincenile mă omoară.
- Amin** Apa curge și se duce
Pietrele rămân și plânge.

Ghici ghicitoarea mea :

Dintr'o piatră albă
Prooroc se naște
Nici creștin, nici păgân,
Și la moartea lui
Se botează în apă fiartă.

(Cocoșul)

Trup de femeie sus, trup de femeie jos,
și zece trag pe patru la judecată.

(Femeia când mulge vaca).

Belit și mâncat
Și sbiară prin sat.

(Cimpoiul).

Să fiu albă nu's cucoană.
Să fiu neagră nu's țigancă,
Să fiu verde nu's mătase.

(Coțofana).

Cinci capete, patru suflete, și o sută de
unghii.

(Mortul când e dus la groapă).

Iepure 'mpănat,
Șearpe potcovit,
Poruncă de domn,
Meșteșug de om.

(Plugul).

Merge pe drum : Două ascultă, două vede,
două ară, patru mergū ; una mână, și umblă
gemând nefiind bolnav. (Porcul.)

Cine în cer nu s'a suit
Pe pământ n'a umblat,
Și pe Dumnezeu a lăudat ?

(Ioan Prorocul).

În aceeași zi am prânzit într'un fel
de chioșc clădit din frunzară pe cur-
sul apei Riul Târgului, aproape de
mânăstire.

Vijăitul morilor din apropiere, mur-
murul apei ce trecea pe sub acest
chioșc, te face să mânănci mai cu
poftă ! Acest chioșc era rădicat vre-
melnic, numai pentru bălciul de Sfân-
tul Ilie, ce se face la Câmpulung în
tot anul, cum este moșii în București.

După ce am mâncat, am trecut po-
dul cel lung făcut peste riū, și am
luat drumul către Flămânda.

Flămânda este o mică mânăstire pe
vêrful unui deluleț în marginea Câmpu-
lungului, de ceea parte de riū. Ce va
fi fost în vechime nu știū. Dară știū,
după cum mi s'a spus, că aci a fost

închis Ienăchiță Văcărescu poetul, de către fanarioți, pentru gândurile lui patriotice.

Urcându-te pe deal, ca să ajungi la mănăstire, pe coastă la dreapta pe o întindere de loc îngrădită, este cimitirul papistașilor și al protestanților. După cum se vede, pare a fi înființat din nou. Său că, morminte sunt puține, unde nici streini nu sunt mulți la Câmpulung.

În vârful dealului, dacă ajungi, stai și te miri ce fel de mănăstire să fie asta! Acolo nu se vede nici urmă de locuință omenească. Nici chilii de călugări, nici nimic.

Biserica, se vede ridicată în locul celei vechi, însă neisprăvită, se zice că a luat-o prin licitație un meșter ca s'o facă; însă înșelându-se la preț, a făcut-o până unde i-a ajuns banii ce a fost luat. Se zice iar că meșterul n'a făcut-o după contract, că nu e destul de trainic lucrată. Pentru aceasta fu tras în judecată; meșterul a pierdut la judecată, dar e sărac, nu poate să o isprăvească după cum le-a fost vorba, și lucrul stă baltă.

Prinde orbul, scoate-i ochii.

Clopotnița s'a părăginit și dânsa. Nu va trece mult și o vei vedea și pe dânsa o grămăjue de dărămături, precum a și început.

O cruce de piatră ce era acolo lângă clopotniță, s'a rupt în două, partea de d'asupra a căzut cu capul în jos, așa că nu se știe ce este scris pe dânsa. Pe trunchiul, care mai stă în sus, am putut citi lămurit numele lui Leon Vodă. Ce o fi zicând mai la vale nu știu, fiind acoperit, de partea căzută de d'asupra.

Ar fi bine, socotesc eu, să fie ridicată și să se dea în stampă scrisoarea întreagă de pe cruce, spre știința tutulor.

Fiul meu George, s'a atârnat ca mămuțele de grinzii, de ziduri, și s'a urcat tocmai la clopote, cari mai stau atârinate la locul lor, a bălângăit nițel cu ele, apoi s'a dat jos.

Dacă n'ai ce vedea mai deosebit ceva pe acest deal, apoi ești răsplătit cu vederea cea frumoasă asupra Câmpulungului și a prejetelor.

Vezi Câmpulungul întinzându-se d'a lungul riului, cu cele trei uliți ale lui, căci trei uliți are Câmpulungul, lungi ca și dânsul, din cap până în cap. Aceste uliți sunt străbătute de alte uliți lăturașe ce leagă între ele ulițile cele mari.

E frumos să vezi Câmpulungul de aici, oraș cu mulțimea lui de biserici, și încins de riul tîrgului. O panoramă din cele mai încântătoare.

De câte ori vorbesc de Câmpulung, de atâtea ori stă de față numărul său de biserici. Dar ia să stăm strâmb și să judecăm drept.

Oare Bucureștiul este mai breaz? El are nu 20 de biserici ca Câmpulungul, ci numai 130.

Să fie oare că atât în București, cât și în toată țara, bătrânii noștri nu erau așa de procopsiți pre cât erau de evlavioși și de patrioți? se poate. Crez și eu. Astăzi ne-am umplut de procopseală.

Din vârful dealului Flămânda, dacă îți întorci privirea de la oraș spre munți, apoi frumusețea firei e mai măreață, vezi dealurile trâmbe, trâmbe, și dincolo de ei ridicându-se munții falnici, ale căror virfuri pare că vor să atingă cerul.

Ne-am grăbit să ne coborim și să mergem acasă, căci prin văile dealurilor, negura ne arăta că plouă, și nu voiam să ne botezăm în zioa aceea. Ne-am temut de ploae, fiindcă prea ardea soarele.

La 21 am fost la Lerești.

În zioa aceea am luat doă care, coviltirite și procoițate, cu gând să mergem pe sus. Dar te lăsa inima să mergi în car, noi ahtiații de preumblări pe la munte ?

Copiii și femeile au mers. Noi bărbații nu ; căci nu de geaba aveam cu noi patru cârji de preumblat prin munți, cârji cum altele ca dênsele n'am mai văzut, eă cel puțin, acolo la Câmpulung.

Și luând'o pe trepădușe, haide, haide, când înaintea carelor, când după dênsele și oprindu-ne la toate hanurile, ca să le gustăm țuica, am ajuns în satul Lerești, l'am străbătut până am ajuns la locuința părintelui Țuluca, unde am desjucat,

Era către nămiezi.

Părintele Țuluca ne-a primit bine. Găzduirea românului este de poveste. Bucuria cu care primește el oaspeții, nu se poate spune. O astfel de găzduire am primit și noi la părintele Țuluca.

Și e harnic părintele. El e și preot în sat, și învățător al copiilor din sat, și mai ia și petece de loc de la unii alții cu arendă spre a le cosi, face negoț cu scânduri, cu vite și cu ce poate ; d'aceea este, se vede, chiabur.

Coprinsul lui este coprins, la dênsul și casă bună. Nu e vorbă, la munte mai toate casele sunt bune : nalte, încăpătoare, învelite cu șindrilă, făcute de zid de piatră și ridicate de la pământ. A părintelui Țuluca mai cu deosebire ; curățenie în odăi, — căci casele lui au mai multe odăi, — îmbrăcate pe din năuntru într'un chip țărănesc, dar frumos. Plocate foarte albe, așternute pe paturii, de ți-e drag să șezi pe dênsele, pereții acoperiți cu velințe, toate lucrate de mâna preotesei.

Casa cea mare, casă de musafir, este împodobită cu o canapea și scaune ca la orașe, iar pereții cu fel de fel de țesături suptiri și scumpe : velnice, lucrate cu fir și cu fluturași, îi cu altite lucrate numai în mătase și cu fluturași, marama de borangic, subțiri de să le spargi cu limba, vezi că preoteasa știe a lucra bine, și apoi e harnică ca și părintele.

Ce să vă mai spui ? Casa părintelui Țuluca, este casă de om cu dare de mână. Rostul este rost și plină cu de tot ce trebuie omului la țară.

Cum am ajuns, ne-a cinstit cu țuică veche, — niște țuică, ce rar se găsește — apoi ne întinse masa, căci era și timpul.

Scoaserăm și noi merindea ce aveam la coș, puserăm la mijloc și vișorul ce adusesem și ne-am ospătat sub nucul din livedea de lângă biserica, unde secerătorii coseau iarba.

Și fiind că preotul se îndeletnicea cu lucrătorii a sfârși de cosit în acea zi, îl lăsarăm să-și vadă de lucru, iar noi traserăm câte un somn la umbră de nuc, de să se ducă vestea.

După ce ne scularăm, incurcarăm și noi locul p'acolo pe lângă oamenii ce lucrau, până seara. În acest timp preoteasa găti masa pentru lucrătorii ; masă mare, cu nu știu câte mămăliși, și legumă.

Noi întrebarăm pe părintele, ba despre una, ba despre alta, și la toate ne răspundea, ca un om cunoscător de locurile de p'acolo.

Ne arăta fie-care virf de munte ce se vedea de acolo, ba și pe cele de la spatele lor și de prin prejur. De la dênsul am aflat o mulțime de nume de munți, dintre cari mai țin minte următoarele :

Păpușa, Dragoslavele, Mateiașul, Iezerul, Buliga, Leaotul, Rogozu, Mă-

gura, Piscul Calului, Muntele Boldu, Voivoda, Piscul Caprei, Portăreasa, Cernatu, Obârșă, Groapele, Bratila, Zârna, Piscul Netotului, Nisipurile, Mușeteasca, Galbenele, Valea Vladului, Luța mare, Luța mică, Comisul, Tamașul, Piatra lui Craiș, Baciul, Înfundata, etc.

Am întrebat dacă știe să ne povestească ce se vorbește prin sat despre numirile munților; d'o pildă: de ce se zice Păpușa, Mateiașul, Piscul Calului, Valea Vladului, Piscul Netotului, Piatra lui Craiș, și altele.

Ne-a răspuns că nu știe. Acum stau și mă gândesc: să fie oare că nu știa în adevăr, ori că avea de lucru și nu putea să stea să ne povestească. Văzurăm și noi că timpul nu era tocmai priincios pentru asemenea întrebări. Ne-a făgăduit însă, ca și D. Bădescu, profesor în Câmpulung, că va cerceta, și de va afla vr'o poveste mi-o va face cunoscut.

Seara, după ce am cinat, preotul, preoteasa și încă vr'o doi săteni d'acolo, ne-a petrecut până ne-a scos din sat, și e cam lung satul, ca toate satele de la munte, cari sunt cu casele risipite.

Viind pe drum ca să ne mai treacă de urât, și ca să și mai râdem o leacă, am început a cânta. Cântecul nostru zădăriră și pe unul din chirigi, Nenea Ion Nicolae Diaconul, locuitor în mahalaua Malu, din Câmpulung, bătrân trecut de 60 de ani, și se scăpă de spuse că știe și el un cântec din tinerețele lui. Atâta fu de ajuns. Ne alegarăm de dânsul; și nu-l slăbirăm până nu cântă. I-se aprinsese călcăele bătranului, vezi că îi dădusem de gustase din sângele Domnului, și din aghiasma de prune, de pe unde stătusem pentru popas.

Cânta bătrânul de răsuna văile.

Boii chiar pare că se veseleau și ei de veselia stăpânului lor. Trăgeau mai ușor, aprinși de focul cu care cânta Nenea Ion. Și nu ducea glasul rău unchiașul, se vede a fi fost un pui de românaș în vremea lui. Noi îi furarăm vorbele și iată că le așternem aici așa cum le apucarăm din gura lui.

CÂNTECUL NUMERILOR.

De la una pân' la două
Anicuțo nene,
Mi se rupe-inima 'n două
Anicuțo, etc.
De la două pân' la trei.
Mult mă faci p'aici să piei.
De la trei până la patru
Inimioara mi se bate.
De la patru pân' la cinci.
Mult mă faci să vii p'aici.
De la cinci până la șase
Inimioara mi se arse.
De la șase pân' la șapte
Inimioara mi se bate.
De la șapte pân' la opt
Inimioara mi s'a copt.
De la opt până la nouă
Inimioara 'mă rupi în două.
De la nouă pân' la zece
Inimioara 'mă stă tot rece.
Anicuțo nene.

Și cu cântece și cu glume am ajuns acasă pe la zece ore seara, de nici n'am simțit osteneala drumului. Ba încă părea că am fi dorit să fie drumul mai lung.

IV.

Câte-va zile ploioase câte le-am avut la Câmpulung nu le-am lăsat, fără să le întrebuițez și pe dânsule la ce-va. Am stat de vorbă cu gasda la care trăsesem.

Și știți D-voastră că vorba vorbă aduce. Am vorbit despre ceea ce știa dânsul de oraș; despre ale bisericii, căci gazda mea era preot; despre vreme; despre multe și de toate.

Preotul Nicolae Diaconescu, este un om între 25 și 30 de ani. Absolvent al seminarului din București, cursurile seminariale și le-a început în seminarul din curtea de Argeș. De câțiva ani numai este preot la biserica : Mucenița Marina. Inteligent, om de bună cuviință și harnic, este iubit de toți cei ce îl cunosc.

«Noi suntem mândri cu orașul nostru, îmi zicea el o-dată. El este leagănul naționalității noastre. Monumentele ce întâlnești în tot locul stau dovadă despre cele ce-ți spui. Ar fi bine să se ia măsuri de cei ce sunt în drept să o facă, ca ele să se păstreze, căci alt-fel va ajunge, precum ajunsese curțile boerilor Golești.

— Și cum ajunsese curțile alea ale boerilor Golești ?

— Ai fost prin piața noastră, ai văzut ce întindere are. Tot locul acesta era al boerilor Golești. Pe dânsul era niște case mari, boerești, care odată, odată trebuie să fi fost fala Câmpulungului. Grădina acestor case era plină de fel de fel de pomi roditori, tot soiuri unul și unul ; în mijloc avea un eleșteu cu pește. Eu însumi mi-aduc aminte când eram copil, că am prins pește zioa.

Ce trebuie să fi fost de aceste case, de grădina și de curtea lor în vechime nu pot să-ți spui, că n'am apucat. Ceea ce ajunsese în timpul din urmă, de pe când țiiu eu minte, apoi erau niște căzături.

Casele erau dărăpănate. Uși, ferestre, vraște. Ajunseseră să fie locuința bufnițelor și a cucuvelelor. Pustietatea se resfăta într'ensele. Stafiiile și joi-marițele, băgase groază între vecini. Seara nici un locuitor nu mai cuteza să treacă p'acolo. Zioa însă copiii mai intrau, dându-se jocului, prin curți, și alții, ca și mine, prindeau pește,

De cât să rămână așa pustii, bine a făcut Primăria noastră de le-a cumpărat, le-a dat jos, și a făcut piață ; căci piața cea veche, nu era destul de încăpătoare.

Eleșteul era atât de adânc, în cât tot materialul netrebuincios din case l'a pus acolo și împreună cu multă umplutură, adusă de aiurea, abia a ajuns de a putut să niveleze suprafața pieței.

Bărnele, grinzile și stâlpii erau numai de stejar. Le-a vândut unor tâmplari, cari le-au cumpărat ca pâinea caldă, pentru lucrul lor de tâmplărie.

Azi, dintr'un loc pustiu care îngrozea lumea, s'a făcut piața pe care o vezi, destul de încăpătoare pentru târgul de sâmbăta, pe care îl avem în Câmpulung. Ar mai trebui, după părerea mea, câțiva copaci pentru umbră, în zilele cele călduroase.

Despre un lucru nu'mi dau seamă de ce nu s'a făcut. În piața cea veche era așezată banița lui Șerban-vodă, săpată în piatră, și de jur împrejur cu slove pe dânsa. Cine din cumpărătorii voia să cerce, dacă n'a fost înșelat la măsurătoarea de cereale, mergea acolo, turna coprinsul baniței în ea, și era sigur dacă a fost înșelat sau nu.

Nu știu de ce această baniță zace în curtea Primăriei, unde inscripția de pe dânsa se poate strica, căci nu e ferită de lovitură și de ciocniri, și n'a pus'o în mijlocul pieței celei noă.»

Am stat mult pe gânduri și m'am întrebat : Ca ce ursită rea, prigonește pe biata noastră țară, de voește să-i stârpească ori ce urmă veche de ființa ei. Să nu se mai găsească nici un punct de legătură între vechiul trecut și între viitorul ei ? M'am întrebat, m'am gândit, și n'am putut să

daŭ de căpătăiŭ. Ceŭ ce vŭ pricepeŭ în d'al de astea, ceŭ ce ŝtiŭ să judecaŭ mai matur, luminaŭ-mŭ și pe mine, și, dacă vŭ stă prin putinŭ, puneŭ o stavilă acestei uitări a trecutului.

Căci la Câmpulung, ca și la București, la Dorohoiŭ, ca și în Oltenia se strică, se dărâmă, cu nemilostivire, se rade de pe fața pământului tot ce a mai rămas de la moși de la strămoși. Mai toți ceŭ ce vin din năuntru, de la învățătură, pare c'ar intra într'o țară de sălbatici, fără trecut, fără tradiții. Și anume:

Doctorii, nu vor să țină seamă de loc de doctoriile poporului, ba încă le prigonește și omoară ținerea lor de minte, în loc să le cerceteze, să le îmbunătățească, să le ridice până la ei, ca să le aducă în stare de știință.

Mai înainte vreme, aveam doftori mai puțini; dar babe și unchiași cari știaŭ să descânte și să tragă mai mulți. Inmulțindu-se doctorii s'au prigonit până la desființare doftorii populari; descântecelile și trăsăturile s'au uitat cu desăvârșire. Azi mulți oameni se lasă a muri neavând cu ce plăti vizitele doftorilor. Atunci, cu lucru de nimic, avea pe cine să cheme, ca să-i tragă și să le descânte. Cel puțin avea o mângâere, că au un ajutor. Ce e drept, s'au înființat mai multe spitale, în cari se caută fără plată bolnavii cari vin. Dar nu toți oamenii vor să meargă la spital.

Ceea ce prigoneau doftorii mai înainte, acum ei o scot la maidan. D'o pildă, unde ziceau că trăsăturile sunt o nimica toată, o secătură, azi ei o scot ca foarte folositoare. Numai i-a schimbat numele. Ei nu-i mai zic azi *trăsătură* ci *masajă*.

T'ei pomeni că, ca mâine vor scoate

la maidan și *descântecelile* sub numire de *ipnotism* de *magnetism*, sau cine mai știe cum. Și iată că, cercertarea bolnavilor costă mai scump, de nu se pot căuta toți.

Cu doftorii populari, creștea numărul populației. Cu doftorii de azi, scade, după cum ne o spun ziarele pe toată ziua. Să mă ferească Dumnezeu a zice ce-va rău de meșteșugul doftorilor noștri. Eu spui ce am apucat eu. D'apoi, poate să fie și lipsa de cunoștința morților de pe atunci, pe când azi trâmbeștează ziarele necontenit numărul lor.

Advocații, dară pe dănșii să-i lăsăm în pace, ca să nu ne mai aprindem pae în cap. Se vede pe toată ziua de toți, cum croiesc la legi și la paralegi, cum le strică și le fac iarăși din nou, fără a ține seamă, de ceea ce am avut.

Arhitecții, ridică niște stârpituri, în locul traîniciilor clădiri vechi. Nu în seamă nici de trebuințele noastre, nici de climă, nici de nimic. De e niscaiva călduri vara, cum este la noi, și de se întâmplă să fie casa ce se clădește astăzi în bătaia soarelui, apoi te cocă în ea. N'ai tu nițică umbră, n'ai tu puțină răcoare. De se întâmplă să dea niscaiva geruri de să crape lemnele și pietrele, cum este la noi une-oră iarna, apoi degeră în ea, cu tot focul ce dai la sobă.

Clădirile însă cele vechi se luptă cu timpurile de traînice ce erau, vara găsea răcoare în ele, și iarna cu puține lemne încălzea casa în care seada.

Cercați de dărâmați o casă din cele vechi și veți vedea, cum am văzut și eu în București, scăpărând târnăcopul când lovește în zidărie. Cercați însă de dărâmați una din clădirile de modă, și veți vedea eșind că-

rămizile din zidărie, până a nu le fi atins cu târnăcopul... vezi că așa e moda!

Numele uliților care aducea aminte câte o faptă istorică, se șterge, fără teamă, și li se dă câte o altă numire cine știe cum, și fără să aducă aminte nimic.

Și câte altele, pe care nu ți le aduci aminte.

De s'ar împreuna știința cu practica ce este în țară la noi de la moși de la strămoși, asupra tuturor ramurilor economiei noastre de trai, mult bine ar eși; dar așa cum se face astăzi, nu știu, zău, unde o să ajungem! Poate la cucuiata!

Într'o altă dată, preotul Nicolae Diaconescu, mi da dovadă despre vechimea Câmpulungului, pe lângă altele, biserica la care slujea: Mucenița Marina.

«Tovaroșul meu, îmi zise el, un preot trecut de șapte-zeci de ani, care de cinci-zeci de ani slujește la această biserică, îmi spune că data ei cea veche este 6723 (adică 1215), scobită într'o piatră ce se află în altar sub fereastră și tencuită de către cei ce au reparat biserica. Așa zice că i-a spus și lui un alt preot bătrân pe care l'a apucat și dânsul și care a răposat de mult.»

Inscripția actuală de d'asupra ușii bisericii, pe care însu'mi am citit'o, zice așa:

«Această sfântă și dumnezească biserică aflându-se din zile vechi părăsită și neaflându-se ctitori ca să o mai înoiască, și stând biserica necăutată, îndemnându-mă eu robul lui Dumnezeu, Barbu de o am înnoit'o întru slava sfintei muceniței Marina, pe cât mi-a fost puțința, cele ce se ved și cele ce se vor înnoi de aci înainte, și am făcut și clopotnița din te-

mei, precum se vede, și am cumpărat două candelă de argint și o vie am cumpărat de o am dat bisericii de pomană, în zilele luminatului domn Iw Constantin voevod.

Meseța septembrie 20, d-nie leat. 7205. (1697).»

Înăuntru pe grosimea zidului ușei la dreapta, este o altă inscripție, scrisă întru pomenirea celor ce au zugrăvit biserica la 7274. (1766)

În partea stângă a bisericii este o colimvitră săpată în piatră cu inscripția pe din afară. Această colimvitră este îngropată în pământ astăzi, fiindcă biserica de vechime rămăsese ca în groapă, pământul pe din afara ei crescuse. Cei ce au reparat'o, au umplut cu pământ biserica până au adus'o în fața locului de din afară, și ast-fel colimvitra a rămas îngropată în pământ. Literile au început a se toci de loviturile picioarelor. Poate că cele îngropate să fie mai bune.

Socotesc că o cercetare amănunțită și serioasă de cei în drept, poate că ar descoperi lucruri destul de importante.

Altă dată, stând iarăși la vorbă, și venind vorba despre vreme, iată ce mi-a povestit:

«Este aici în curtea bisericii noastre, un bătrân ca de opt-zeci de ani, anume Moș George Frățiloiu, un serman care șade de pomană, de felul lui din Câmpulung. Stând de vorbă cu el zilele astea de vreme și de vlogul ce a început de câte-va zile, îmi spuse istoria următoare:

«Tata când era copil mic s'a dus cu tata-său de a încărcat niște scânduri din munți. Viind, a mas noaptea în cătunul Căndești, între munți, lângă lacul Căndescu.

«Acest lac este fără fund, și are împreunare pe subt pământ cu lacul ce se află pe virful muntelui Iezerul,

unul din cei mai înalți munți. Se zice că și acest lac este fără fund. Apele unuia și altuia sunt negre; ele nici nu seacă nici nu se umflă. Când este să se facă vreme rea, adecă să se schimbe timpul, să vie vre-o vijelie sau vre-o furtună, vestește pe oamenii de mai înainte; căci începe a urla.

«În noaptea aceea când tată-meu, copil, cu tată-său, om matur, a mas lângă lacul acela Cândescu, tată-meu s'a deșteptat din somn, preste noapte de zgomotul ce se făcea în lac.

«Ascultă el, și ce să auză? Băltăcând în lac, un glas striga:

Hăp! hăp! hăp!

De ce merge tot mai rău.

Hăp! hăp! hăp!

De ce merge tot mai rău...

«Bietul tata, s'a speriat; mă rog copil, ce vrei?»

«Mai ascultă, și aude și d'a doă oară.

«Acum incepu să-i clănțanească dinții în gură de frică.

«Daca văzu așa, deșteptă pe al de tată-său, și-i spuse.

«Taica moșu împacă copilul, și ascultând, auzi și el băltăcind, și glasul care zicea aidoma omului:

Hăp! hăp! hăp!

De ce merge tot mai rău.

Hăp! hăp! hăp!

De ce merge tot mai rău.

«Atunci sculându-se în sus tata moșul, s'a închinat, și a zis și tatălui meu să se închine. După ce au săvârșit amândoi sânta închinăciune, mai ascultară, și nu mai auziră nimic.

«Și iată că se împliniră cobirile acelui glas necurat:

«Câte nevoi și greutăți nu mai căzură de atunci pe biata țară? răscoale, dăjdiș preste dăjdiș, oști străine, răsboae, biruri grele, secete, ape mari,

și câte și câte neajunsuri de a adus pe bietul țaran în sapă de lemn.

«Iaca nu mai departe, anul acesta de cu primă-vară, se arăta an mănos în toate. De o dată se lăsă un timp și ploii reci și toate poamele se stricară. Zăpada din Iulie de mai zilele trecute, puțin rău a făcut și ea?

«Acum la începutul lui August, când toată lumea nădăduia în adunatul finului, ce sunt ploile acestea reci și dănuitoare, de cât sărăcie și iar sărăcie?»

Altă dată iarăși stând eu la taifas cu părintele gazda mea, și întrebându-l dacă știe ce-va basme, ghicitori sau povești populare, mi-a spus:

Ghici ghicitoarea mea:

Apucaiū p'o haia,

Měntălniū c'o haia,

Soseiū (luaiū) o haia,

Să daū în haia,

Haia intră în haia

Și cu remăseiū cu haia.

(Șopârta)

Eū fug de tine, și tu te ții de mine.

(Umbra).

Am un boū, unde se culcă nu mai crește iarbă.

(Focul)

Viind vorba despre jocuri de copii, bietul preot, imi zise: «Da unde am avut eu vreme, Domnule, de jocuri, căci sunt instreinat de copil.» Ar fi voit să-mi spue păteniile sale de copil, după cum am băgat de seamă, dară tocmai atuncea îl chemară la masă.

Totuși mi-a făgăduit părintele să-mi trimită o colindă frumoasă pe care o știe preotul cel bătrân.

Când n'aveam cu cine vorbi, stam afară în pridvor și mă uitam spre munți și spre dealuri.

Și această vedere este frumoasă la munți. Vezi cum se ridică norii de

prin văi. Când acești nori es numai dintr'o parte a munților, adecă d'o pildă numai despre resărit, ți se pare că un foc mare saū vr'un pârjol trebuie să se fi întâmplat prin văile muntelui de unde es aburii ca niște fum.

Acești nori părea că sunt lipiți pe munte, se tot îndesează, și se tot ridică, până ce o dată îi vezi că se deslipesc de munte, și staū atârnați în aer. Apoi îi ia vântul la trei parale. Îi plimbă până ce împreunându-se cu alți nori de aiurea, orî că se întind și îngreindu-se cad în formă de ploaie, saū că îi mână vântul cine știe unde.

În preumblarea lor, vântul le dă fel de fel de închipurii. Câte vr'o bucată de nor ce se ridică de o dată de pe vr'un munte, vezi că ți se arată ca un moș bătrân cu barba lungă și te uiți la dânsul cum, din ceafă îi mai ese un nas, o gură și te pomenești cu un cap cu doă chipurii : unul din nainte și altul din napoi, la ceafă; apoi orî că îi crește vre unul din nasurii orî că îi se lungesc urechile, orî că îi ese vr'un cucuiū din cap saū din fălcii, că numai te pomenești cu un alt chip : vr'un balaur, vr'o pajore cu două capete, vr'un leū cu ghiarele întinse, vr'o femeie foarte frumoasă cu un trup potrivit și bine făcut, și apoi cât ai clipii, te pomenești că îi crește câte un coc cât toate zilele de mare, și în dată se schimbă în vr'un mototol ce n'are nici o formă, și tot lățindu-se, se închipuește în vr'o jiganie spurcată, în vr'un lucru ce se mănâncă ca cele de pe pământ, până ce îl duce vântul de se împreună cu alți nori, orî de se perde din vedere, schimbându-se în fel de fel de lucruri.

Când es norii de prin mai multe văi ale mai multor munți, atunci se schimbă socoteala.

Fost'ați, dragii moșului, vr'o dată la panoramă ? văzut'ați vr'o cadră în care este zugrăvit câte vr'o bătălie d'alea marile ? Ei apoi dac'ați văzut, imi este ușor ca să vă fac să înțelegeți vedeniile de pe munți în zilele ploioase, cum se injhebează norii.

De unde până aci vedeai munții și toate dealurile de prin toate părțile cum se ved ei când nu sunt nori pe dânsii, de o dată ți se arată norii eșind încetinel din văile vr'unui munte dintr'o parte, despre resărit d'o pildă, și într'o clipă vezi eșind alți nori de prin văile dealurilor despre apus; n'apuci să'i bagi bine de seamă, și numai iată că zărești pe alții eșind de printre cele din miază-zi, și mai tot de o dată pe alții de prin munții de miază-noapte.

Pare că într'un loc ar fi tunurii multe la număr; într'alt loc mulțime de ostași, împușcând unii dintr'o parte, iar alții dintr'altă parte.

De ai auzi și bubuiturile, ai crede că te afli de față la o bătălie mare. Dară asta se întâmplă mai târziu.

De cum se deslipesc norii de munți, se ridică și se împreună, nu trece mult și îndesându-se și înghesuindu-se, unii într'alții, numai începe a fulgera și a tuna. Pasămi-te acolo în ae-incep norii a se freca, a se necăji și a se bate între dânsii.

Bine că nu le vine postă să se bată și pe pământ, căci, atâta ne-ar mai trebui ! Pare că nu suntem noi destul de bătuiți de toate nevoile pământenești, de . . .

Pune, doamne, streajă gurii mele ! Vedeți ce păcat eram să fac ? și D-voastră, dragii moșului, tăceți, căscați gura la mine, și mă lăsați să bat câmpii. Tiū ! bine că mă deșteptaiū la timp, imi îngrădiiū buzele, că cine știe ce păteam ! Mă luaū și pe mine la ochi.

Ast-fel îmi petrecui zilele la Cămpulung. Pe timp senin m'am veselit de frumusețile ce se pot vedea în asemenea timp, și pe cât m'a ertat mijloacele; iar pe timp de ploaie, minunându-mă de potrivelile ce fac norii în aer, aidoma cu cele de pe pământ.

(Va urma).

Acum, Dumnezeu să mă erte, nu știu ce să zic, «precum în cer și pe pământ», ori: «precum este pe pământ, așijderea și în cer»? Cine știe să o spue, că eu unul nu știu ce să zic. Mi-e frică să nu greșesc.

P. Ispirescu.
culegător-tipograf.

C H I P U L E I

---

*Intre cele patru ziduri ale locuinței mele,
Unde noaptea și tăcerea staă ca două sentinele,
Mă frământ ca condamnatul disperat de ajutor,
Și 'ncruntându-mi-se ochii de 'ntuneric și strămtoare,
Izgonesc negreala nopții și tăcerea 'ngrozitoare,
Imi aprind pe masă lampa și în piept al meu amor.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Trist ca umbra unei peșteri, unde soarele trimite,
Une ori, o dulce rază, timpul zilei de-i transmite,
Visător ca ochi-albaștri, tainic ca seninul lor,
Cu simțirea dezmerdată d'o poetică gândire,
Plin d'o tânără speranță și setos de amintire,
Uit și noaptea și tăcerea, și în sufletu-mi cobor.*

*Intre două mari păcate, între-amor și gelozie,
Chipul ei 'mă-apare 'n suflet ca o tainică făclie,
Și a căreia lumină se resfrânge peste tot;
Iar de teamă să nu turbur scumpa ei închipuire,
Rămân mut, — și nemișcată, se ficsează-a mea privire....
Oh! De ce în tot d'auna să rămân astfel nu pot!...*

S. Mojdreanu.

TIPURI DE ACUM 20 DE ANI

PRÂNZURILE BUCUREȘTENE

(Urmare și fine).

ADVOCATUL.

Biblia ne spune, că Isav și-a vândut dreptul de moștenire pentru un blid de linte.

Omul, întru cât privește poftele stomacului, n'a luat o mare prefacere în secolul al 19-lea.

Tot stomacul, astăzi ca tot-d'a-una, urmează a face toate relele. După ce a prânzit cine-va bine, dorește une-orî o licoare dulce, un divan moale și elastic, saună o grădină frumoasă, orî o trăsură care să-l lege cu voluptate; și ast-fel poftele se schimbă în dorințe, dorințele în pasiuni, și din pasiuni în pasiuni, strănepotul lui Isav începe a visa un minister; unică pozițiune socială, ce poate satisfacé tot felul de pofté.

Stomacul, am putea dar zice, că este demonul corumpător al virtuților umane.

Nicu era băiat sărac, însă inteligent; siliința sa la învățătură îi dede un protector; și acesta îl trimise în streinătate ca să-și dezvolte talentele sale. Peste câțiva ani, doctorul în drept s'a întors în țară și, de aci înainte, cu cât prânzurile sale luaū oarecare prefacere în bine, cu atât moralul său părea că urmează o progresiune inversă.

Dintre toate varietățile de eđeră, varietatea de avocat este cea, care se acată mai curând și se ridică mai sus pe haraci socială.

Norocul începând a-i suride, avocatul nostru, în puțin timp, ajunsé a da mese mari din cari ne vom mărgini a descri aci numai una singură.

Patru-zeci de invitați; șampania spumegă; Nicu ridică paharul și, Amfitrion fericit, pronunță următorul *speech*:

«—Cetățeni! sunt prea-ferice că mă aflu în mijlocul vostru; și cu atât mai ferice, cu cât întrunirea noastră imi dá plăcuta ocaziune d'a vă repeta credințele mele în chestiunea cea mare, în chestiunea cea națională, în chestiunea cea de viață și moarte, în chestiunea alegerilor, ce se vor face mâine. . . »

Aceste cuvinte produsé a o senzațiune generală.

— «Mulți dintre amicii mei politici m'aū indemnat să primesc mandatul de deputat, cu care ar fi voind să mă onoreze. Ei bine, domnilor! sunt momente mari în viața popoarelor, care nu permit unui adevărat cetățean și unui adevărat Român d'a se înălătura de la o asemenea sarcină.... ce zic sarcină? datorie! și datorie sacră!»

— Da! da! așa este! repetară în cor comeseni.

— «Pentru aceia, amicii mei, profit și de această ocaziune spre a vă repeta credințele mele politice, credințe ce vor rămânea nestrămutate.... Voiți a-mi face onoarea de a-mi da voturile voastre? — Ele nu vor fi pierdute, căci iaū solemnul angagiament d'a apăra constituțiunea țerei, libertatea prese, inviolabilitatea domiciliului, stricta controlare a denarilor publice, în fine mă voiū sili să respunz cu demnitate la încrederea concetățenilor mei!»

— Vivat! vivat! strigară comeseni, ridicând paharele,

— Să trăiască deputatul nostru! esclamá mișcat până la lacrimi un burgez din colțul mesei.

— Iată bărbatul ce trebuie să alegem — adăogă un entusiast, june, inteligent, ar-

dinte și onest încă; — numai el va ști să ne reprezinte și să ne susțină drepturile noastre.

Și prânzul se încheie pe tonul acesta, cu îmbrățișările cele mai cordiale.

Peste trei zile, Nicu spulbera de pe tribună actele ministerului.

Fulgerătoarele sale discursuri îl aruncară de pe tribuna camerei pe fotoliul de ministru.

Unul dintre defectele cronicarului este indiscrețiunea: să pătrundem dar, un moment, în cabinetul Escelenței Sale.

Ministrul, stă întins pe o canapea, netezindu-și a lene unghiile, pentru a se conforma uzurilor tradiționale ale înalților demnitari ai statului.

— Ce este, Domnule...?

Escelența sa nu putea să nemerească numele directorului său, de și îi fusese amic de colegiū.

— Vă aduc lucrările aceste, ca să binevoiți a le subscri.

— Ah! da... prea bine... să vedem.

— Să vă citesc?...

— Nu, nu, spune-mi coprinsul numai.

— Aceasta este ordonanța asupra preseii.

— Bine.

— Referatul pentru concesiunea furniturilor....

— Bine, bine, — știu.

— Destituirea Domnului Onoriū și înlocuirea acestuia prin Domnul Chilipirgescu.

— Știu, știu; o secătură, dar mi-a fost recomandat de... Ce mai este?

— Ordonanță pentru mărginirea întrunirilor publice, suprimarea ziarului *Adevărul*, darea în judecată a țaranilor din comuna...

— Bine, bine.

— Referat la Consiliu pentru încheierea tractatului de estradare...

— Cum, domnule? acum imi aduci această importantă lucrare? Ț'am fost recomandat de cincisprezece zile!

— Însă, domnule ministru...

— Te poftesc, Domnule, ca pe viitor să

fii mai scrupulos pentru recomandările ce-ți fac... Ce alt?

— Ordin circular către prefecti în privința tacei comunale de lei....

— Bine, bine.

Și Escelența sa, uitând angajamentele solemne, subscrise toate aceste cu o adincă convingere și cu o mare liniște de conștiință.

Oh Isav! Isav! cugetat-ai tu la esemplul, ce vei lăsa posterității, vinzându-te pentru un blid de linte?...

JURNALIȘTII.

Într'o mică odăiță, cu pereții goi și în care abia pătrundea lumina zilei; iar în loc de mobile figurau un vechi fotoliu, o masă de lemn alb și trei scaune șchioape, patru amici țineau convorbirea următoare:

— Nu, nu; eu zic că, după admirabilul tău articol, ministerul trebuie să cază.

— Ei trone! ai vorbit de te-ai prăpădit! ai hotărît să trimiți la Balamuc pe bietu Tache.

— Cum? cum, mă rog?... exclamă Tache cam atins.

— Negreșit, o să te faci să crezi că ești un *Emile de Girardin*.

— Ei, și adevărat de ce nu, mă rog? Dar știți D-ta că am fost reprodus în presa streină?

— Ia slăbește-mă, nenisorule. Te-ai apucat să vinzi castraveți la grădinar.

— Ei bine, nu, Domnule! eu susțin — și mi pare rău că mă silești să calc peste modestia mea — eu susțin că peste puțin vei vedea rezultatele articolelor mele....

— Da; cunosc de mai înainte aceste rezultate: ziarul suprimat și redactorul la pușcărie.

— Domnul trebuie să aibe vr'un interes ca să vorbească ast-fel....

— Ah! .... știți că te-ai trecut cu gluma?... încă un cuvânt ca acesta, și te arunc peste fereastră.

— Țingăule! te poftesc să-ți măsori vorbele!

— Arnăutule! să nu mai zici un cuvânt, că-ți sdrobesc capul de păreți!

Și negreșit că s'ar fi întâmplat un carnagiū teribil între acești corifei ai opiniei publice, să nu fi intrat Grigoriță cu o depeșă în mână.

— Ei! o veste mare! la 6 ore Panaiot sosește din Iași și va prânzi cu noi la Hugues.

— Ce zice! — Ce spune! — Cum! Ce-fel! — repetară jurnaliștii.

— Citiți...

Și Grigoriță aruncă depeșa pe masă.

— Ce dracu! Ia seama că ai aruncat'o în bere!

— În bere, în vin ... lăsați vorba, citiți depeșa!

Și Tache citi cu glas tare :

«Anunță amicilor politici 6 ore voiū fi București, să vă găsească instalați Hugues».

— Vivat! vivat! strigară cu toții.

— Câte ore sunt, tată Burtescule?

— Cinci.

— La Hugues!... La Hugues!

În cabinetul particular de la Hugues, șampania spumega în pahare, când ușa se deschise și Amfitrionul așteptat intră.

— Bravo!... Ura!... să trăiască Panaiot!

— *Mes amis, mes chers amis*, iată-mă în fine în brațele voastre....

Și cu toții ridicară un toast de buna-venire.

Trecem peste prânz și calitatea șampaniei.

Ora retragerii sună, și cu ea sosi și *cuartul de oră al lui Rabelais*: nota prânzului fu depusă pe masă.

— Dă-o lui Panaiot; zise Grigoriță.

— Ce fel? întrebă Panaiot, deschizând niște ochi mari.

— Negreșit; nu ne-ai invitat prin depeșe?

— Bravo! știi că ești nostim! eū comp-tam pe voi....

— Să vedem, poate tata Burtescu va fi având ce-va parale.

— Ei! aici nu e vorbă de ceva parale... e vorba de 452 lei.

— Da de unde știi? Ias' să-l deștept.

— Ei, tată Burtescu! Ia scoală.

— Ce e, frate?... ce s'a întâmplat?

— 452 lei; ia vezi n'ai ceva parale?

— Na, țineți și lăsați-mă să dorm.

În pungă era numai doi icosari și cinci sfați.

— Ei? ce ne facem?..

— Nimic! tufă în pungă, tufă în buzunar! Nemilostivul *chelnier* care până atunci stătu nemișcat lângă ușă, ca statua Comandorului, înaintă spre Panaiot și zise:

— Dar mă rog, coconașule, cine plătește?...

Cine? Iată un punct de întrebare, la care încă se așteaptă răspuns.

MESERIAȘUL.

— Soro! gata e masa?

— Da, neică.

— Cheamă copii și călfele.

Trei copii și patru călfi se așezară în prejurul unei mese, pe care Maria puse o strachină cu fasole.

— Am să vă spuū una bună.

— Ce e? ce e?... repetară toți cei-l'alți.

— Săptămâna aceasta, slavă Domnului, ne-a mers bine, și poi-măine vom merge la *Giafer*, să mâncăm miel fript pe iarbă verde.

— Ce fericire? strigară copii, bătând din palme.

— Să trăești; jupâne! ziseră călfele, întrecându-se a goli strachina cu fasole, pentru a se pune mai curând la lucru.

ÎNTR'O MAHALA.

— Mamă! mi-e foame.

— Și nu am nici măcar o bucățică de pâine.

— Dar tata n'o să mai vie?

— Da, o să vie; îngână sërmana vėduvă, inecată în lacrimi.

CONCLUZIUNE.

Și aceste scene se reproduc, regulat în toate zilele, pe teatrul cel nesubvenționat al vieții bucureștene.

St. Velleen.

DIN SCRIERILE LUÎ
CONSTANDIN GOLESCUL.

În zadar vei căuta acest nume printre cărțile de istoria literaturii române; cu toate că avem de la dânsul mai multe opere interesante din punctul de vedere al concepțiunii lor, al stilului lor, al scopului ce urmăresc, și cari le pun mai presus de cât alte opere moderne trâmbițate și sus lăudate.

Supt numele de: *Constantin Radvici din Golești*, a publicat în același an, 1826 la Buda două cărți; una originală, alta compusă din traduceri, amândouă ajunse astăzi foarte rare. Cea d'ântăiu este: *Insemnare călătoriei mele . . . făcută în anul 1824, 1825, 1826*; iar cealaltă: *Adunare de pilde bisericesti și filosofesti, de întâmplări vrednice de mirare, de bune gândiri și bune neravuri de fapte istoricesti și anecdotă tâlmăcite de pre limba grecească în cea românească de Constantin din Golești, deosibită în trei părți și dată în tipar*. Această carte, în special este de o raritate extremă.

Dacă căutăm mai de aproape la coprișul lor, recunoaștem spiritul de renaștere puternică, suflarea patriotică, care pune toate în slujba desvoltării naționale, și care ne dau oglinda acelor vremuri de frământare când epoca modernă începe a se accentua în toate manifestările literare.

Mai ales reese această tendență în cartea pomenită în rândul întâiu, unde găsim următoarea lămurire, chiar pe pagina a 2-a a foaiei de titlu:

«Insemnare a călătorii ce am făcut cu *Constantin Goleșcu*, coprinzătoare

«de câte orașe am văzut, și într'ânsele orî ce vrednic de însemnare, cum și prin sate, saū pre drumuri orî ce deosebit lucru am văzut.

«Așjidirea și deosibirea neamurilor și a semănăturilor, cum și apele, și poștele și orî ce obiceiū și faptă bună am văzut, spre folosul Națiū mele am însemnat, arătând și urmările cele rele ce cunosc că să urmă în Patria noastră, carele nelipsind, hotărât, nici noi cinste, nici norodul fericire, nu putem dobândi.»

Dacă nu mă înșel, este tot-de-odată întâia lucrare de felul acesta ce o posedăm în literatura română; este cel d'ântăiu călător, care și descrie călătoria în limba română, și cu un scop bine lămurit. Nu ne oprim la originalitatea limbei, care în unele locuri este foarte expresivă, și care este instructivă prin modul cum introduce Goleșcu neologismele indispensabile, când se află față cu elemente noi de cunoștință.

Pe noi ne interesează vel-logofetul Constantin Goleșcu, care petiționă la Napoleon I să ia țara Românească supt protecțiunea sa, și muri la 1828, ne interesează, zic, ca scriitor român, care lucrează împreună cu Lazar și alți contimporani, dar astăzi fiind mai de tot uitat, considerăm ca o datorie de a împărtăși cititorilor noștri, părți din aceste două opere ale lui Goleșcu, cari vorbesc de sineși, și cari vor dovedi, că noi nu'i atribuim lui tendințe, de cari era departe, cum se întâmplă foarte des, ca cineva inamorat

de autorul cu care se ocupă, al talmăcește și îl reprezintă supt forma cea mai plăcută, cu un cuvânt: îl vede așa cum dorește să fie, dar nu cum este într'adevăr.

O notiță scrisă de mână pe esemplarul ce posed din «Adunarea de folositoare învățături» cum se mai intitulează opera a doua, merită a fi pomenită deja de acuma, căci ne arată scopul urmărit însuși de Golescu și cu cartea cealaltă. Notița datează din anul 1827, adică *un an* după tipărirea cărții și sună ast-fel :

Jud. Ilfov :

«Această carte fiind-că le-au făcut Golescu și-au dat părintelui Eufrosin Poteca ca să le împărțească *la noi la băeți*, și mi-au dat și mie pe aceasta, dar nu ca să o vânz ori s'o prăpădesc, de cât numai să mă deprinz a citi bine și slobod.»

Adică Golescu dăruia această carte pe la băeți, prin mijlocirea părintelui Eufrosin Poteca !

Incepem cu precuvântarea din descrierea călătoriei.

CĂTRĂ CITITOR.

«De este slobod aceluea ce umblând prin casele altora, să vază și să gândească la a sa ; slobod aũ fost și mie, în toată călătoria ce să cuprinde într-o această cârtică să gândesc, nu la casa, ci la Patria mea ; la care cine nu gândește nici face pentru dânsa ori ce bine, poate n'are nici casă, și de are, o lasă.

«Și de este silită fireaște în om pohta, a avea ori ce lucru bun veade la altu, și făr' de a'l hrăpi de la acela, să se silească de nu-l are să'l câștige, iar de'l are rău, să'l prefacă

în bun ; nu poate nimeni drept-judecând să mă dojenească, căci în toate pasurile mele, nu am putut după ori ce vedeare să nu'm întorc cătră dânsa ochii minții.

«Pre aceste vedeari, și gândirile ce în ațița în suflet întâmpinarea lor, am socotit ca prin tipar să le comunesc doriților miei compatrioți, îmboldit spre aceasta mai mult se rușina. Căci în Bibliothicile ce am văzut poate cinevaș să încarce cară de cărți coprinzătoare de călătorii făcute de Eoropei nu numai prin India, și prin China, și prin alte țări și ostroave, mai depărtate și puțin cunoscute ; ci încă și prin țările ceale mai apropiete. Iar la noi nu s'a văzut o acest feliu de carte, nici de aceea carii aũ putut să scrie și mai multe și mai bine.

«Infrenat de cunoștința micșoririi mele în științe, și ascultării întru învățături, nu aș fi îndrăznit nici o dată să apuc condeiful. Dar cum puteam, ochi având, să nu vèz ? vèzând, să nu iaũ aminte ? luând aminte, să nu aseamăn ? asemănând să nu judec binele și să nu pohtesc a'l face arătat compatrioților miei ? Și cum puteam să nu însămnez ceale văzute, deacă în toată călătoria, și în privirea lucrurilor cele mai multe vreadnice de văzut, întovărășit de mulți oameni dintr'alte neamuri, îi vedeam pre toți însemnând și culegând binele, ca să'l facă cunoscut celor de un neam cu ei !

«Binele l'aũ învățat oamenii întâiu unii de la alții, neamurile mai pre

urmă, unul de la altul, precum vedem în istorii că Elinii prin călătorii la Egiptet au tras de acolo luminările științelor, multe din meșteșuguri, și Romanilor strămoșilor noștri înmulțite le-au comunicat. Iar aceștia în toată Evropa cea luminată le-au răvărsat; și aceasta din zi în zi sporindu-le, însutit roditoare le-au făcut. Și își fericeaște noroadele prin comunicația binelui adunat din călătoriile ce fac neamurile, unile prin țările altora și publicarisindu-le prin cărți.

«Plină este Evropa, precum de altele, așa și de asemenea cărți. Nicî un unghiū cel mai nebăgat în seamă de pământ, nicî o țeară, nicî un oraș, nicî un sat nu este necunoscut la nicî un European, ajunge să știe citi. Iar noi ca să ne cunoaștem țeara bine, trebuie să câștigăm această cunoștință din citirea a vre unii cărți scrisă de Evropeū. Mulțime de istorii ale țării Românești se află în Evropa, scrise în limbele ei, și în limba Românească, dar tot de streini, iar de un pământean al acestii țări făcută, nu să pomenește. Acum dar, când și domnia este incredințată pe mâini de otcărmitor, și domn pământean Măriea sa Grigorie Vod. Ghica, când și școale naționale s'au așăzat, când și filosofia în limba Românească a vorbi acuma întâi s'au început prin părintele ieromonahul *Efrosin Poteca*, profesorul filosofii, ale căruia osărdii ne dau foarte bune nădejdi. Când mulți din nobila tinerime a Patriii noastre, după ce și-au săvârșit cursul învățăturilor în Evropa cea luminată,

în Patrie s'au întors, prin care putem să dobândim și multe talmăcirii de cărți în limba națională, și mijloace, spre folosul lumini, podoabă și bunelor orândueli a Patriii noastre. Vremea este a ne deștepta, ca niște bune gazde, care, când es din casele lor adună pe seama lor și a casnicilor lor, așa și noi adunând binele, care din citiri de cărți bune și folositoare, care din călătorii, care din întâlniri și adunări cu oameni din neamuri luminate, să'l împărțăm compatrioților noștri, și să'l sădăm în pământul nostru, spre rodire înmulțită, ca să câștigăm și noi de la următorii noștri mulțumirile, ce le aud moși și strămoși căți, sau de la sine au aflat, sau de la alți au luat și ne-au lăsat vre un bine. Căci iată ferim pre izvoditorii cărții Românești părintele Kiril în al șaptelea veac, și întemeiate în Valahia de Voevod Vlad Dracu la 1439, după Sinodul de la Florenția. Pre aducătorii tipografii Mateiū Basaraba Vv., pre așăzătorii de școale Nicolae Vv., Mavrocordat și Constandin Vv. Mavrocordat, carele au alcătuit școale: Elinească, Italinească, Turcească, Slovenească și Românească, și pre cei întâi talmăcitori ai Evanghelii și Biblii, iar Matei Basaraba în anul 1654 (!). Și pre ziditori și zăstrători de spitaluri, spătarul Mihai Cantacozino, și pre întâul izvoditor al grămaticii Ioan Văcărescu, și întâul aducător al sămânței porumbului, iar Constandin Mavrocordat. Și pre alți începători și săditori de ori ce bine,

și iubitorii de om, și folositorii de obște,
care cu cât de puținii sânt la număr,
cu atât și lauda lor este mai mare
și vina noastră a următorilor în neam

iș neurmătorilor în fapte este mai ne-
ertată și netăgăduită!»

Aci se termină interesanta introdu-
cere, care ne arată la ce ne putem
aștepta în copriusul cărții.

(Va urma).

Dr. M. Gaster.

FĂRĂ 'NCEPUT ȘI FĂRĂ SFÂRSIT.

Cine să-și mai piardă timpul și s'asculte-a ta durere,
Trist poet, scârbit de viață și lipsit de mângâere ?
Plângi, și lacrimile tale risul vor produce azi,
Cugetă la nemurire și 'n mizerie-o să cazi.
Dacă astfel 'ți-e destinul, mulțumește-te cu dânsul ;
Năbușește-ți suferința, scurge-ți dupe gene plânsul ;
Cu amărăciunea 'n suflet, dar cu masca pe obraz,
Rizi de ura ce te 'nneacă și te strânge de grumaz !
Intr'o lume de 'njosire și de patimă tâmpită,
Unde dragostea e-o marfă și morala o ispită,
In duhoarea răspirată de un veac prostituit,
Fii ce este lumea 'ntreagă, vrând de ea să fii primit.
Lasă răul să 'și urmeze crimele îngrozitoare,
Nedreptatea să apese adevărul sub picioare,
Tronurile să planeze, ca blestemul, pe mulțimi,
Geniul să se coboare în noroi din înălțimi,
Treci, cum trece prin morminte nemiloasa umbră-a morței
Și rinjese ca și dânsa de batjocorile sorței.

Sub securea nemiloasă a 'ncruntatului calău,
Comandantul e ca tigrul mai sălbatic și mai rău ;
Sufletul i se preface într'o noapte orbitoare,
Unde ura, copleșită de 'ntuneric și strâmtoare,
Se dezbate ca un șarpe într'o cursă grea de fier,
Încercând să 'nalțe glasul răzvrătirei pân' la cer ;
Lumea toată i se pare o prăpastie adâncă,
Într'al cărei fund se vede mort, dar cu viață încă,

Și disprețul ce-î deșteaptă chipul omului mișel
 Este-oglinda omenirei, criminală ca și el.
 Tu, poete, de ce crimă condamnat ai fost în lume,
 Ca să duci, zdrobit, pe umeri, ca o cruce al tău nume,
 Și aci la pragul morții și aci reînviând,
 Să te vezi aci calăul, aci victima pe rând?
 Ce? Osânda ta fatală n'are să sfârșească-o dată?
 Până când îți vei deschide inima prostituată
 Patimilor înjosite, ca și 'nnaltelor simțiri,
 Degradându-ți cugetarea sau visând la nemuriri?
 Adevărul e acelaș pentru 'ntreaga omenire...
 În zadar te-arunci în luptă să-î descoperi altă fire:
 Incercând să dai de față al destinului secret,
 El ți-a 'ntipărit pe frunte, ca blestem, să fii poet!

Dacă-amorului, plăcerii, n'ai în schimb să-î dai nimic,
 Dacă n'ai părinți, o soră, sau un frate, un amic,
 Mulțumirea ta se 'ncheie într'o grea singurătate,
 Unde nimeni nu ți oprește lacrimile înfocate
 D'o iluzie deșeartă întrerupte une-ori,
 Unde poți în bună voe să trăiești sau să te-omorî.
 Oh! Și cum să mori, când poate n'ai nici cine să te 'ngroape,
 Când și cioclii fără plată nu vor groapa să ți-o sape?
 Cum să mori, când vezi pământul fericit, frumos, bogat,
 Și să uiți d'asupra-î toate, ca în el să fii uitat,
 Când căldura fericirii o simți zilnic mai departe,
 Dar, cu inima 'nghetată, sperî să ai de densa parte?
 Cum să mori, când nu ți dai seama, pentru cine, pentru ce,
 Cum să mori, când nici o dată n'ai murit, să știi cum e?

Morî, nebună aspirare și iluzie secretă,
 Morî iubire, pentru care nici un suflet nu regretă,
 Morî lumină ce 'mî descoperi chipul unei dragi femei,
 Morî speranță 'nbătrănită, morî privire 'n ochii mei,
 Din întreaga mea ființă, nu lăsați de cât pământul
 Ca să nu 'l mai îngrozească nici durerea, nici mormântul!

Iar tu spirit sau putere, care 'n fie ce atom
 Introduci a ta viață și renaști apoi în om,

Tu pe care nici o dată mintea nu te va pricepe
 Tu a căruia menire nu sfârșește, nici nu 'ncepe,
 Tu ce-aparî în tot ce este și văzut și nevăzut,
 Dacă e cu neputință ca să ai vr'un început
 Și să fie vr'o putere mult mai mare de cât tine,
 Dacă, făr'a fi nimica, tu ai fost, născînd de sine,
 Pentru ce 'mî-ai dat viața, și-o eî, fără să te chem,
 Când 'mî-ai pus în suflet ură și pe buze un blestem?
 A! Dar ura și blestemul pier cu viața de o dată?...
 Urmarească-te blestemul din cenușa-mî spulberată!

Th. M. Stoșnescu.

FRANÇOIS COPPÉE.

SEVERO TORELLI

(DRAMĂ ÎN CINCI ACTE, ÎN VERSURI)

(URMARE)

ACTUL AL CINCILEA

— O capelă în Doma din Piza. La stînga, un altar, bogat înpodobit, pe care este un sicriu splendid; numeroase lumînări aprinse sunt pe altar, — singurele ce luminează altarul. La fund, o scară largă, cu opt sau zece trepte, conduce la un grilaj de fer, deschis la o parte și pe unde se vede, în umbră, sala Domei, în care ard câte-va lămpi. La dreapta, o ușă mică, ascunsă în zid. Stâlpi groși.

SCENA I

Fra Paolo, Credincioși (Rugându-se).

La ridicarea Cortinei doi-spre-zece credincioși, bărbați, femei și copii, sunt îngenuchiați înaintea altarului. Fra Paolo cu un vraf de chei în mână, e nemișcat pe înălțimea scării, lângă grilajul deschis. Orga cântă.

Fra Paolo (Coborînd; cu glas tare).

Retrageți-vă! Slujba s'a terminat.

(Credincioșii se scoală, se înclină și ies prin scara și grilajul din fund).

Fra Paolo (Sîngur)

A! Iată

Și ora, când tiranul sosește. De-astă dată,

Voî fi, precum se cere să fie-un cetățean...

Și, Dumnezeu să certe pe preot și Pizan!

(Ese prin grilajul din fund, pe care 'l închide dupe deșsul, în momentul când dispăre în umbră, — ușa din zid se deschide și intră Severo, înveluit într'o manta. — Orga tace).

SCENA II

Severo (Singur)

E chiar aci! — Mă aflu ca dânsul mai 'nainte.
 Spre-a 'ngenuchia în fața acestor moaște sfinte,
 El singur, fără arme, îndată va veni.
 Pumnalul meu va face ce-am zis a se 'mplini:
 «Vă jur să dau într'ênsul c'o mână nemiloasă,
 «Să rêsucese pumnalul în rana-î sângeroasă,
 «A sugruma tiranul or unde 'l ași vedea,
 «În casa lui, pe stradă sau chiar în casa mea,
 «În templu, când se roagă lui D-zeu, — în fine
 «În față sau în spate, să iaă aminte bine,
 «Ca ferul să rămâe în peptu-î înceștat,
 «Și ast-fel să'l dau Pizei ca jertfă». — Am jurat!...
 — Afacerea e scurtă, și am stat la îndoială
 Destul. — Să se stârșească menirea mea fatală!
 Lovindu'l. — ênsuși cerul va fi satisfăcut.
 Noû Brutus, — voiû da Pizei mărirea ce a perdut.
 Sau cel puțin, voiû face, ca țara rëzbunată
 Să scuture rușinea d'un veac întreg purlată;
 Voiû pune 'n siguranță pe nobilul bătrên,
 Și cel puțin, ca fiul de suflet să-î rămân,
 Voiû pedepsi, în fine, calăul maicei mele,
 Făcându'l să înghețe la pasurile-mi grele.
 De-ar fi s'ascult pe mama și pe tiran să'l ert,
 De sigur, mi-ar rămâne iertarea îndeșert;
 Ași fi sperjur în ceruri și trădător de țară,
 Ași face zece oameni nevinovați, să piară,
 Pizanii ar începe ast-fel a mă urâ
 Și totuși, pe Barnabo vor tinde-a 'l omorâ;
 Iar numele ce dênșii atât îl onorează,
 L'ași face 'n dezonoarea și 'n scârba lor să cază.
 O! Inimă virtuoasă! Alege, dacă poți!
 Și tu cetate mândră, ce'n crime negre 'nnoți,
 Un alt Alighieri s'ar inspira în tine,
 Căci azi, fără 'ndoială, ô Piză în ruine,
 Vedea-vei cum ucide un fiu pe tatăl său,
 Mai rece ca o peatră, mai crud ca un calău!
 E tatăl meu!.. Și oare să fie? — Va să zică,
 Odată, ticălosul a 'ngenucheat de frică
 Pe maica mea, făcând'o, silită, a-î ceda
 Dorințelor infame și sufletul a 'și da;
 Iar eu, ô Doamne mare! sânt fiul unei crime
 Și nu cutez în lume s'arât a mea micime;

Sînt fiul unui tigru, sunt tigru ca și el !:
 De ce n'ași fi ca dînsul netrebnic și mișel,
 De ce n'ași fi ca dînsul o bestie feroasă,
 De ce cînd carnea 'mî este din carnea lui scârboasă,
 Mă mai gîndesc, în lume, să trec de suflet bun ?
 De ce 'mî sfășii plămîni și zber ca un nebun ?
 De ce și-acum mai cuget și staî la indoială,
 Cînd Piza 'mî poruncește c'o voce mormentală,
 Cînd lacrimile mamei tresar în peptul meu,
 Și crima e dorită de însuși Dumnezeu ?
 În mintea mea se naște un mijloc de scăpare,
 De-a face soartei mele o mică ușurare.
 Ideea este bună, — de și mă voiî jertfi,
 Voiî libera poporul ast-fel. — dar făr'a fi
 Omorător. — Se poate ca el să nu primească...
 Dar tigrul, — să ia seamă, să nu se îndârjească
 Pumnalul, ce voiî ține asupra-î ridicat,
 Căci voiî curina cu dînsul destinu-î blestemat.
 Iar tu, iubită armă, culcând două victime,
 Veî face printr'o crimă să piară alte crime!..
 E cine-va ? E dînsul !.

(Severo se ascunde după un stălp al capelei).

SCENA III

Severo, apoi Barnabo, Fra Paolo

(Fra Paolo sosește prin fund, însoțit de Barnabo, și luminându-î cu un felinar, apoi deschide grila din fund)

Fra Paolo (lui Barnabo)

Seniore, — precum știî,

E uzul...

Barnabo

Zău !.. Acestea sînt fapte de copii !

Să fiî și eî ca alții supus l'aceiași lege !

Cu toate-acestea, fie ! Voiî face-o, se 'ntelege,

Pentru respectul vrednic de sfinți și Dumnezeu..

E bine 'nchisă Doma ?

Fra Paolo

De sigur...

Barnabo

Numai eî

Mă-aflu-aci ?

Fra Paolo

Vezi bine !

Barnabo (Dându-î spada)

Ia-mî spada.

Fra Paolo

Și pumnalul!

Barnabo (Dându-î pumnalul)

Primește-l! Fii pe-aproape, când îți voi da semnalul,
Să fii pe-aci.

(Fra Paolo se înclină, — închide grila după dânsul și se depărtează cu armele. Barnabo coboară încet treptele scării).

SCENA IV

Severo, Barnabo Spinola.

Barnabo

Și-acuma, va 'ncepe ruga mea...

Severo (Eșind de unde era ascuns)

In fine! Iată ora!

Barnabo

Un om aici? Ce vrea?...

La mine!..

(Recunoscând pe Severo).

El!..

(Strigând)

Părinte!. Ei!. Ajutor!

Severo

Fă bine

Și nu striga zadarnic, căci nimenea nu vine.

Eșirea e 'nucuiată, iar preotul ce chemi

E chiar al meu complice... Ș'apoî, de ce te temi?

Te afli față 'n față c'un om, și-a ta putere

Ar face, dintr'o vorbă, o lume să dispere...

Vezi dar că suntem singuri, — de și ești dezarmat,

Și ești...

(Arătându-î pumnalul)

Ce zici?.. Așa e că nici n'ai cugetat?

Cum vezi, îți strâns în mână vipera 'nveninată...

Deci, fii cu sânge rece.... Să ne 'nțelegem... tată!..

Barnabo (Uimit)

Știi dar?..

Severo

O! da!.. Știu totul! Secretul ticălos

Il știu, cum știu cât este Barnabo de hidos!

Da! Te urăsc! — Odată, aveam asupra-ți ură

Știind că ești tiranul ce țara mea tortură,

Știind că din Florența venind ca un despot,

Cu faptele-ți mășave ai murdărit mai tot;

Dar, de când știu, infame, că tu, — că tu 'mi ești tată,
De când cunosc purtarea și crima-ți blestemată,
De când cunosc în fine că sunt bastard, și tu
Un zvânturat, pe care nimic nu'l abātu
Din calea răutăței, — a!. ura mea s'aprinse
Atât de mult, că iadul în pieptul meu descinse,
Și astă-zî, cu turbarea în ochi-mi, te privesc
Precum Satan privește spre soarele ceresc!

Barnabo

Ei, tinere, ia seama!

Severo

Zi-mi fiul tĂu, infame,
Și tremurĂ! FĂ groaza mĂndria-ți sĂ sfĂrĂme!
Nu este-așa cĂ fiul îți seamĂnĂ? E drept
Și nu e de mirare, sĂ te loveascĂ 'n piept;
Dar pentru c'Ășteptarea te duce de-azi pe mĂine,
Aci, te voiĂ ucide, de sigur, ca pe-un cĂine!...

Barnabo

SĂ mĂ ucizi?

Severo

Ți-e fricĂ și tremurĂ abĂtut!..
In locul tĂu, satano, m'Ăși crede și pierdut!

Barnabo

SĂ mĂ ucizi?

Severo

Vezi bine... dac'am jurat odatĂ!
Spre-a dezrobi poporul d'o bestie spurcatĂ,
FĂcut-am patru tineri acelaș jurĂmĂnt..
Cum zezi, am eĂ onoarea sĂ sap al tĂu mormĂnt..
Vai! Nu știam, în lume, cĂ m'am nĂscut prin tine!

Barnabo

De unde știi?

Severo

Cum? Cine 'mi-Ă spus a mea rușine
Și crima ta? — Dar cine s'o spue-ar fi putut
De nu victima? Cine mai bine-ar fi știut
Ca maica mea? — Infame! GĂndind l'a ta purtare,
La viața ei trecutĂ în plĂns și remușcare...
A! Uite...pentru una din lacrimile ei,
Tot sĂngele din tine nu'mi-ar ajunge!...

Barnabo

— Vrei

SĂ mĂ omori?. Lovește!..

Severo

Grăbești, nenorocite?

Ascultă, n'avem vreme de vorbe iscusite!
 Să încerci vre o scăpare d'aci, să nu cutezi...
 Că ai să mori, e sigur, așa precum mă vezi...
 Prietenii afară m'așteaptă și veghiază,
 Pe lângă ei nici vântul să intre nu cutează...
 Ei bine dar, ascultă... urâsc întregul tărâm;
 Dar fiul, însuși fiul născut dintr'un calău,
 În fața unei crime se dă înapoi, căci pare,
 Că mila omenească e une ori prea mare.
 Or-care-ar fi mânia ce simț în ăst minut,
 Știind în ce rușine prin tine m'am născut,
 Remâne însă 'n mine din maica mea o parte,
 Ce face gândul negru să'l izgonesc departe...
 Să nu ascult orbește pe sfatul lui Satan,
 A cărui voce 'mi strigă : «ucide pe tiran»
 Spre-a depărta din peptu-mi invidia grozavă,
 Spre-a indulci infine teribila otravă
 Pe care n'ai putere din suflet să'mi-o ștergi,
 Spre-a te scăpa de moarte și spre a 'ți zice : «mergi!»
 Imi este cu putință să 'nlătur jurământul,
 Dar numai cu nevoială d'a 'mi asculta cuvântul,
 Să te supui...

Barnabo

Cuî? Ție?

Severo

Refuzi? Și-amicii mei,
 Pe care 'mi propusesem a 'i înșela! Pe ei!..
 O dacă-ar fi să vadă că monstrul mă desfide!
 Refuzi, — dar de o-dată ăst fer ne va ucide!

Barnabo

In fine, ce pot face?

Severo

Să 'mi dai acel inel
 Din deget! Savârși-voiū o faptă de mișel;
 Voiū arăta inelul și voiū minți in fine,
 Că te-am ucis. Iar dênșii, crezându-se de tine
 Scăpați, și 'n stăpânire având acest inel.
 Vor plâzmui un ordin, și sigilat cu el,
 Vor crede toți că însu-ți l'ai scris de bună voe,
 Și ast-fel va fi Piza scăpată de nevoe.

Drapelul vechiū al țerei, deschis, va flutura;
 Căci chiar de-ar fi poporul a nu se turbura,
 Pe Carol, rege-al Franței nimica nu'l oprește...
 El vine, și peirea Florenței plăzmuește.
 De vrei, aștepți aicea, ascuns; peste puțin
 Mă 'ntorc, să te reafli și 'n ajutor să 'ți vin...
 Te 'nbraci cu alte haîne și te strecori cu mine
 Ca servitor al casei, îți dau și bani, în fine
 Te voiū feri în cale de or-ce ochiū pizmaș,
 Un cal o să te-aștepte afară din oraș,
 Și-apoi, ai drumul liber să fugi în lumea toată;
 Cât pentru corp, e lezne, voiū face să se poată
 Incredința or-cine, că este și 'ngropat,
 Saū chiar că 'ți-e cadavrul în Arno aruncat...
 Pe preot il voiū face să spue ca și mine,
 Destul să pot viața a 'ți-o scăpa. Ei bine.
 Inelul!..

Barnabo (Batjocoritor)

De minune!.. Te-admir și te găsesc
 Istet peste măsură! Ba zēū!. Mă prăpădesc
 De ris!. Mai adinezurī pe când vorbeai d'onoare,
 Părea că mă sugrumă vorbirea-ți tunătoare.
 Și va să zică, ast-fel, schimbat într'un lacheū,
 Prin mila Dumitale, să 'mī scap viața eū!
 Îți mulțumesc de milă, — dar țineți-o pe seamă!
 Se vede că 'ți inoată tot creierul în zeamă,
 De-ai cugetat că poate Barnabo-a to-asculta.
 Ei tinere, nu'mī face onoare mintea ta!
 Sūnt gentilom, iubite, și sunt soldat; — mândria
 Imī e pe-atāt de mare, pe cât și datoria,
 Spre-a mă 'njosi subt astă eșire să m'aplec... —
 Zici dar, că în Florența, pe calul tēū să plec;
 Și-acolo, când senioriī m'or întreba: — Ce face
 Cetatea noastră, Piza, — atunci, eū să le spuī:
 «Am un bastard acolo și am lāsāt'o lui!,,
 Să fug, să scap cetatea, prin frică și rușine!
 A! Nu! Cu neputință! Lovește-mē mai bine!

Severo

Bastard! Bastard! Ia seama la viața ta, și vezi
 Să nu repeți cuvēntul, că poți să mă turbezi.
 Mē voiū sili, în fine, să uit de asta dată.
 Nu'ți fac o rugămintē cu fruntea aplecată,
 Dar cugetă, gândește, căci vezi răbdarea mea...
 Inelul!. Dă-nī inelul... te ȳert... Dar s'ar putea

Prietenii să vie, și ei te vor ucide!
 Inelul mai degrabă, și calea 'ți voi deschide!
 Ești vechi oștean, — vei merge din nou să te unești
 Cu Sforța, cu Gonzaga, și n'ai să te căești;
 Ascultă, — da-mi inelul. Tu, vezi cu ce 'nfocare,
 Cu câtă bunătate doare a ta scăpare.
 Primește.

Barnabo

Nici odată!

Severo

Atuncea, vei muri!
 De crezi acum, — ai dreptul, — încearcă-a te 'ntări...
 Rechiamă pietatea ce 'n aste locuri sfinte
 Te-aduc în timpul nopței. Deci, roagă-te 'nainte
 De moarte.

Barnabo

În genuche, să cad 'nainte ta?
 Și să mă rog? Nu!

Severo

Poate, că cerul te-ar erta
 Și fără-a te ucide...
 (Învărtind pumnalul)
 Dar, iată ce te-așteaptă!

Barnabo

(Urcând treptele altarului și așezându-se în fața sicriului).
 Insultă pentru-insultă, e partea cea mai dreaptă.
 Pe-acest altar, pe care, jertfit-a Dumnezeu
 Pe fiul său, lovește și tu în pieptul meu,
 Și fă ca să ucidă un fiu pe al său tată.
 (Își desface purpura, lăsându-și peptul gol).
 Lovește dar, și spectru-mă, — reptilă 'nveninată,
 Te va urma or unde cu ochii sângerai.

Severo

(Repezindu-se cu pumnalul ridicat).
 Ei bine, d'astă dată, să fim doi blestemați!
 (De-o dată, o formă neagră apare lângă sicriu: este Dona Pia, cu un pumnal în mână; ea lovește pe
 Barnabo în pept.)

Dona Pia

Nu! Numai el!..

SCENA V

Severo, Barnabo, Dona Pia

Barnabo (Căzând pe trepte)

Ah!..

Severo (Scăpând pumnalul)

Mama!

Barnabo (tărăndu-se spre D. Pia)

Tu... Pia... rezbunată!..

Și eă.. o! ce de sânge.. Ah! mör!

(Expiră.)

Dona Pia

Am stat plecată

Aci, d'aproape-o oră... și tot am auzit.

Am ascultat d'asemeni când Renzo ți-a vorbit...

Eă singură-aveam dreptul de a lovi 'n victimă...

Și te-am scăpat în fine d'o 'ngrozitoare crimă.

SCENA VI

Aceiași, Renzo Ricardi

Renzo (Aparând la uscioara din dreapta)

E gata?

Dona Pia (arătând pe Barnabo mort)

Da!.. Prin mine... Da! Piza-a re'nviat...

Când lu să dea Severo, nainte-i-am luat.

Tiranul moare astă-zî de-o mână femeiască!

N'am vrut să'mi vöd copilul cu el să se mânjească

Și sângele-î sëlbatec să-î strige : «asasin!..»

Dar, după-această crimă, sfârșind al meü destin,

Îl scap de datorie, c'o mumă 'nsăngerată.

(La o parte).

Fă inima-ți martiră, de-acum să nu măi bată!

(Se lovește cu pumnalul).

Severo (Primind'o în brațe)

O! Cer!.

Dona Pia (ecspirând)

N'aveam ce face în lume, — trebuia

Copilul meü... Prea crudă durere ai avea

S'auzi pe a ta mumă mințind fără 'ncetare.

Rămăi lângă bătrênul... să-î fii de consolare...

Severo

Oh! Doamne! Doamne!

Dona Pia (In agonie)

Moartea e-aproape să me ea...

Tot sângele 'mă îngheață, se stinge viața mea...
O vorbă, o poruncă, pe cât mai am putere...

Severo

Dar spune, spune mamă, ce poruncești?..

Dona Pia (ecspirând)

(Cortina cade).

Tăcere!...

Th. M. Stoenescu.

F I N E.

A T H E N E U L R O M Â N.

Constatăm cu mulțumire succesul ce se asigură din zi în zi loteriei pentru edificarea Atheneului. În toată țara e o mișcare întru acest scop, care dovedește pe deplin interesul ce începe a se desvolta în publicul nostru pentru instituțiunile folositoare nouă și menite a ne ridica pe același nivel cu statele realmente cultivate.

Nu mai puțin și simpatia de care se bucură Atheneul și membrii săi în inimile tuturilor, contribuște la această reușită.

Pe lângă un număr însemnat de persoane, care au oferit concursul lor la vinderea a miș de bilete, s'au mai organizat și se organizează încă, pe la diferite stațiuni de băi din țară, serbări și reprezentațiuni, cu scop de a se desface bilete de-ale loteriei.

Astfel, afară de reprezentațiunea teatrală, care s'a dat în capitală, sub patronagiul *Revistei Literare*, și care a obținut deplin succes, au mai avut loc două baluri la Câmpu-Lung, unde se află actualmente și D-nul C. Esarcu, vice președintele Atheneului; la Sinaia s'a dat un concert organizat de D-na Edmond de Hertz; D-nul St. Vellescu, directorul *Revistei noastre*, a ținut o conferință la băile Slănic, unde s'a distribuit un mare număr de bilete, și în curând se va organiza un concert și la Constanța, unde anul acesta sunt foarte mulți vizitatori.

Artiștii Teatrului Național au luat d'asemeni inițiativa în unire cu comitetul *Revistei Literare*, spre a da în capitală o reprezentațiune, ce va avea loc pe la 20 ale curentei luni, și care credem că va avea succesul cel mai mare.

Din biletele loteriei s'au vândut până acum peste 120,000, afară de cele distribuite pe la diferite persoane, și care se pot socoti ca și vândute.

B I B L I O G R A F I E

Au apărut de sub presă :

NEGUȚĂTORUL DIN VENETIA, comedie în cinci acte de W. Shakespeare, tradusă de D-l Scarlat I. Ghica. Se află de vânzare la toate librăriile, pe prețul de 4 lei.

STUDII PHISIOGNOMICE, sau știința care ne luminează a pătrunde în interiorul omului, de Domnul M. I. Șapira, cunoscutul fisiognomist; — prețul este : 3 lei.

OPERILE COMPLETE ale lui V. Conta, vor apare în curând în editura librăriei Ig. Haiman.